

Zasvěcení ve starověku a v křesťanství

Rudolf Steiner

Poznámky ze soukromé esoterní hodiny, Berlín, 1903 nebo 1904

Existuje jeden hezký Hegelův výrok o tom, že nejhlubší myšlenka je spojena s postavou Krista, postavou historickou a vnější. A velikost křesťanského náboženství spočívá v tom, že tu je pro každý stupeň vzdělání. Přijmout ji může to nejnaivnější vědomí a zároveň je výzvou k nejhlubší moudrosti.

Že je křesťanské náboženství pochopitelné pro každou úroveň vědomí, tomu nás učí historie jeho vývoje. Ukázat, že je výzvou k pronikání do nejhlubších moudrostí lidství, to musí být úkolem theosofického duchovního proudu, nebo vůbec duchovní vědy, pokud tato věda chápe svůj úkol. Theosofie není náboženstvím, nýbrž nástrojem k porozumění náboženství. K náboženským dokladům se má asi tak, jako matematická věda k dokladům, které se objevily v podobě učebnic matematiky. Matematiku lze chápat z vlastních duchovních sil, zákonům prostoru lze rozumět bez ohledu na onu starou knihu. Ale když jim člověk porozumí, když do sebe přijme geometrická učení, bude si o to více vážit té staré knihy, která tyto zákony poprvé předložila lidskému duchu. Tak je tomu s theosofií. Její prameny nejsou v písemných dokumentech, nespočívají na tradici. Její prameny jsou v reálných duchovních světech; tam je musíme hledat a rozumět jim, a to tak, že budeme rozvíjet své vlastní duchovní síly, podobně jako rozumíme matematice, když se snažíme rozvíjet své intelektuální síly.

Náš intelekt, který nám slouží k chápání zákonů smyslového světa, je nesený jedním orgánem, totiž mozkiem. K chápání zákonů duchovních světů potřebujeme rovněž náležité orgány. Jak se vyvinuly naše fyzické orgány? Tím, že na nich pracovaly vnější síly: síly Slunce, síly zvuku. Tak vzniklo oko, tak vzniklo ucho - z neutrálních, neostrých orgánů, které zprvu neumožňovaly vníkaní smyslového světa a jen zvolna se otevíraly. Tak se budou otevírat i naše duchovní orgány, budou-li na nich pracovat správné síly.

Jaké jsou to ovšem síly, které se vrhají na naše zatím ještě neostré duchovní orgány? Přes den naléhají na astrální tělo dnešního člověka takové síly, které pracují proti jeho vývoji a které dokonce umrtvují orgány, jež měl dříve, než dosáhl jasněho denního vědomí. Dříve člověk bezprostředně vnímal astrální dojmy. Okolní svět k němu promlouval obrazy, výrazovou formou astrálního světa. V prostoru kolem něj se vznášely živé, vnitřně členité obrazy jako výraz libosti a nelibosti, sympatie a antipatie. Potom se tyto barvy jakoby přiblížily k povrchu věcí, předměty získaly pevné obrysy. To bylo v době, kdy se fyzické tělo člověka stávalo stále pevnějším a členitějším.

Když se jeho oči plně otevřely fyzickému světlu, když se před duchovní svět položil závoj, májá, astrální tělo člověka získávalo dojmy z okolního světa cestou přes fyzické a éterné tělo a ono samo je pak předávalo Já, odkud vstupovaly do vědomí člověka. Člověk tak byl neustále zaměstnáván, byl neustále činný. Avšak to, co na něm takto pracovalo, nebyly

plastické, tvárné síly odpovídající jeho vlastní povaze. Byly to síly, které ho stravovaly, které ho umrtvovaly, aby bylo probuzeno vědomí Já. Jen v noci, když se ponořil do rytmicky duchovního, pro něj stejnorodého světa, se nově posílil a mohl opět dodat síly fyzickému a éternému tělu. Z odporu dojmů, z umrtvování astrálních orgánů působících dříve v člověku nevědomě, vznikl život jednotlivého Já, vědomí Já. Ze života smrt, ze smrti život. Kruh hada se uzavřel. Teď musely z tohoto probuzeného vědomí Já přijít síly, které v odumřelých pozůstatcích dřívějších astrálních orgánů opět rozdmýchaly život, plasticky je utvářely. K tomuto cíli směřuje lidstvo, k němu je vedeno svými učiteli, svými vůdci, velkými zasvěcenci, jejichž symbolem je také had. Je to výchova ke svobodě, proto je to výchova pomalá a obtížná. Velcí zasvěcenci by sobě i lidem mohli tento úkol usnadnit, kdyby astrální tělo v noci, kdy je volné, zpracovávali tak, že by do něho vtiskovali astrální orgány, že by na něho působili zvenčí. To by však bylo působení ve snovém vědomí člověka, zasahování do sféry jeho svobody. Vůle jako nejvyšší princip člověka by se nikdy nerozvinula.

Člověk je k cíli veden postupně. Existovala iniciace v moudrosti, iniciace v citu, iniciace ve vůli. Právě křesťanství je shrnutím všech iniciačních stupňů. Starověká iniciace byla předzvěstí, přípravou. Novější člověk se pomalu a poněmáhle emancipoval od svého zasvěcovatele, svého guru. Zasvěcení se zprvu odehrávalo v úplném transu, ovšem s prostředky sloužícími k vtisknutí vzpomínky do fyzického těla, vzpomínky na to, co se stalo mimo fyzické tělo. Proto zde byla nutnost uvolnit spolu s astrálním tělem také éterné tělo jako nositele paměti. Obě těla se pak ponořila do moře moudrosti, zvaného mahádéva, do světla Osiridova. Toto zasvěcení probíhalo v nejhlubší tajnosti, v úplném odloučení. Ani závan vnějšího světa sem nesměl proniknout. Člověk jako by pro vnější život zemřel, jemné zárodky byly pěstovány stranou oslnivého denního světla.

Potom zasvěcení vystoupilo z temnoty mystérií na nejjasnější světlo dne. V jedné nesmírně velké osobnosti, nositeli Slova jako nejvyššího sjednocujícího principu, Slova, které vyjadřuje skrytého Otce, které je jeho manifestací, které na sebe vzalo lidskou podobu a stalo se proto Synem člověka a mohlo být reprezentantem celého lidstva, sjednocujícím poutem všech Já: v Kristu, duchu života, věčně sjednocujícím, se historicky - a zároveň symbolicky - uskutečnilo zasvěcení celého lidstva na stupni citu, srdce. Byla to událost tak nesmírná, že v každém jednotlivci, který ho v životě následoval, mohla působit až do fyzického těla, až k objevení se stigmat, až k těm nejpálčivějším bolestem.

A všechny citové hlubiny byly otřeseny. Nastala taková intenzita citění, jaká se v tak mocných vlnách jinak nikdy nevalila světem. V iniciaci na kříži Boží lásky se uskutečnilo obětování Já pro všechny. Krev jako fyzický výraz Já vyprýštila v lásce pro lidstvo a působila tak, že tisíce lidí se tísnily k této iniciaci, k této smrti a nechávaly téci svou krev v lásce, v nadšení pro lidstvo. Kolik krve takto vyprýštilo, nebylo nikdy dostatečně zdůrazněno, lidé si to už neuvědomují, a to ani v theosofických kruzích. Avšak vlny nadšení, které v této prýšticí krvi klesaly a zase se zvedaly, splnily svůj úkol. Staly se mocnými impulsy. Daly člověku dozrát k iniciaci vůle.

A to je odkaz Krista.